

*Шульська Н. М.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри соціальних комунікацій**Волинського національного університету імені Лесі Українки**Римар Н. Ю.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри славістичної філології, педагогіки та методики викладання**Білоцерківського національного аграрного університету*

ЛЕКСИЧНА КУЛЬТУРА МІСЦЕВИХ ЗМІ: АНАЛІЗ ТИПОВИХ ЛІНГВОАНОРМАТИВІВ

Анотація. У статті акцентовано увагу на тому, що лексична культура журналістських публікацій в електронних і друкованих ЗМІ постає чи не найважливішою проблемою в контексті якісного представлення інформаційного простору. Адже медіа сьогодні мають високий рівень довіри серед населення як з погляду змісту, так і форми, оскільки дуже часто малокомпетентні у сфері лінгвістики читачі беруть за зразок правильності те, що написали професійні медійники. Наша розвідка присвячена комплексному дослідженню лексичної культури й редакторської гігієни сучасного регіонального медіапростору на прикладі друкованих та електронних ЗМІ Волині. У публікації проаналізовано типові помилкові місця на рівні лексики для редакцій медіа; запропоновано власні рекомендації журналістам і редакторам для підвищення лексичної культури представлення текстового контенту ЗМІ. З'ясовано, що серед власне лексичних аномативів найбільшу частотність мають плеоназми (46 %) та семантично модифіковані сполуки (29 %). Загалом же кількість виявлених власне лексичних аномативів у медіатекстах на рівні регіональних видань становить 54 %. Установлено, що поширені в друкованих та електронних ЗМІ також синкретичні помилки. Їх наявність свідчить про зловживання журналістами експресивними засобами, що здебільшого концентрують увагу читача на формі повідомлення, а не на його змісті. Зауважено, що покращенню процесу редагування та підвищенню комунікативної ефективності журналістського тексту має сприяти використання медіапрацівниками протипомилкового апарату, що містить дані про аномативні місця, які ми окреслили у своєму дослідженні, а також подали найбільш вживані лексичні неточності на сторінках періодичних видань. Основними характеристиками кваліфікованого медіапрацівника є освіченість, високий рівень мовної грамотності, а також глибока обізнаність у сфері едиторики, а саме на етапах редагування медіаматеріалів.

Ключові слова: мовна культура, лексична помилка, аноматив, ЗМІ, Волинь.

Постановка проблеми. Успішний професійний портрет працівника медіа, який безпосередньо має справу з текстовим контентом, формують не лише базові кваліфікаційні знання із журналістики, а також мовна освіченість фахівця як свідомого виконавця своїх національних обов'язків. У час потужної інформатизації суспільства, підвищення статусу рідної мови у світі особливо важливим компонентом професійного успіху

медійника є також мовна компетентність. Адже навіть побіжно переглядаючи журналістські матеріали сучасних інтернет-видань (частіше) чи друкованих ЗМІ (рідше), миттєво натрапляємо на порушення медійниками норм у поданні різних мовних явищ на орфографічному, лексичному, граматичному рівнях. На жаль, різнопланових текстових аномативів у наших ЗМІ сьогодні дуже багато. А лінгвокартина сучасних інтернет-медіа викликає велике занепокоєння. У зв'язку з цим постає необхідність фіксації і дослідження мовних помилок, зокрема на прикладі місцевих ЗМІ, що зумовлює актуальність пропонованої розвідки. Ця публікація є частиною комплексного наукового дослідження мовної культури друкованих та онлайн-ЗМІ Волині. Усього до аналізу залучено приблизно 1000 аномативних одиниць, вилучених методом суцільного обстеження із журналістських текстів. З них 42 % припадає на правописні, 40 % – на граматичні помилки і 18 % – на лексичні. Наша стаття присвячена дослідженню саме лексичних помилкобезпечних місць на сторінках волинської періодики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лексична помилка неодноразово була об'єктом наукового вивчення таких дослідників, як Т. Бондаренко [1–8], Л. Боярської [8], М. Волошак [9], А. Капелюшного [10; 11], О. Сербенської [12], Н. Шульської (наші попередні розвідки до теми) [13–15].

Головною причиною появи лексичних аномативів науковці вважають семантичну модифікацію лексем – лексико-семантичний процес, у результаті якого слово втрачає свою семантику і набуває властивостей, що нормативно йому не притаманні [7, с. 14]. Помилкобезпечне місце журналістських матеріалів становлять і функціонально-стилістичні неточності, що найвиразніше виявляються саме на лексичному рівні. Найяскравіше це проявляється при невідповідності стилю певних вживаних слів, що може полягати в засміченні іншомовними, професійними та жаргонними лексемами, штампами, надмірно пафосними чи метафоричними репліками тощо.

Про засмічення мови журналістських матеріалів росіянізмами й інтерферамами як наслідок міжмовних контактів на лексичному рівні пише Т. Бондаренко [2]. Дослідниця також аналізує інші лексичні порушення в текстах друкованих ЗМІ [3; 5; 6]; зауважує про плеонастичні конструкції як негативне явище в публікаціях журналістів [4]; а також аналізує процеси семантичної модифікації лексем у мові ЗМІ [6]. Досліджуючи зазначений аномативний пласт, науковці до вивчення залуча-

ють також синкретичні помилки як різновид мовних неточностей на лексичному рівні [16].

Постановка завдання. Мета наукової розвідки – здійснити комплексне дослідження лексичної культури й редакторської гігієни сучасного регіонального медіапростору на прикладі друкованих та електронних ЗМІ Волині; укласти банк даних типових помилкових місць на рівні лексики для редакцій медіа; запропонувати власні рекомендації журналістам і редакторам для підвищення лексичної культури представлення текстового контенту ЗМІ.

Джерельна база дослідження. Для вирішення поставлених у науковій праці завдань фактичний мовний матеріал дібрано способом суцільного обстеження 5 друкованих та 14 онлайн-вих ЗМІ Волині упродовж 2015–2020 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Журналісти часто нехтують лексичними правилами і послуговуються ненормативними словами чи словосполученнями. Помилко-небезпечні лексичні явища присутні в регіональних виданнях, хоча серед усієї кількості зафіксованих лінгвоанормативів такі помилки загалом не частотні.

Майже у всіх проаналізованих друкованих ЗМІ трапляються порушення, пов'язані із вживанням слова *відтак* ('потім, згодом; далі' [17] замість *отже*: *Відтак, доки Ігор Корольчук і Володимир Гунчик залишені главою держави на посадах, які займають, то Ігор Гузь, окрім роботи в парламенті, буде змушений відвідувати судові засідання, аби доводити істинність свого виступу з трибуни Верховної Ради України, адресований безпосередньо Президентові Порошенку* ("Волинська газета" 31.03.2016, 13); *Відтак автобус – без великої надобності* ("Волинська газета" 31.03.2016, 2) та ін.

Частіше виявлено такі помилки: *при синдромі нічного апное артеріальна гіпертензія зустрічається у понад 60 % випадків* ("Віче" 12–18.03.2015, 8); *Ти хіба не зустріла села?* ("Віче" 26.02–4.03.2015, 13), де використано замість *трапляється* (*натрапила*) ненормативне для цього контексту слово *зустрічається* (*зустріла*) за аналогією до російського *встречаются*.

Інший різновид лексичних помилок у журналістських текстах – плеоназми, або надлишкові слова, які структурно обтяжують фразу і є семантично порожніми [7, с. 15]. Т. Г. Бондаренко виділяє два типи цих анормативів: сполуки, одним із компонентів яких є лексема іншомовного походження; конструкції, складовими яких є власне українські слова [7, с. 15]. Ці ненормативні явища спостерігаються як у підрядних словосполученнях, так і в сурядних.

У волинських виданнях переважають помилки на рівні підрядних словосполучень: *наша особиста справа* ("Луцький замок" 12.03.2015, 12); *висловлюватися нецензурною лайкою* ("Сім'я і дім" 29.01.2015, 2); *поділися планами на майбутнє* ("Віче" 26.02–4.03.2015, 3); *з його особистого рахунку* ("Сім'я і дім" 12.02.2015, 3); *став своєрідним меморіалом пам'яті* ("Віче" 26.02–4.03.2015, 7); *переважну більшість голосів* ("Волинь-нова" 17.01.2015, 4); *продовжує успішно процвітати* ("Луцький замок" 12.03.2015, 5); *в історичне минуле* ("Віче" 26.02–4.03.2015, 7); *повинні згуртуватися, об'єднуватися, подавати одне одному руку* ("Луцький замок" 12.03.2015, 12); *переважна більшість цих пам'яток* ("Луцький замок" 28.04.2016, 10) тощо. У цих конструкціях однієї лексеми можна уникнути загалом, адже в усіх випадках фіксується дублювання вже сказаного. Після чого наведені конструкції могли б

набрати, наприклад, такого вигляду: *наша справа, висловлюватися лайкою (або нецензурною лексикою), поділися планами, з його рахунку, став своєрідним меморіалом, більшість голосів, продовжує процвітати (або успішно розвиватись), в минуле, повинні об'єднуватися, подавати одне одному руку, більшість цих пам'яток*. Ще простежено такий анорматив на рівні сурядного словосполучення: *в стратегії і тактиці своїх дій* ("Сім'я і дім" 29.01.2015, 3), зміст якого обтяжують два семантично близькі слова; *про тендітних жінок і дівчат* ("Волинські новини" 17.03.2019); *свою особистість та індивідуальність* ("Волинські новини" 17.03.2017), у яких теж доречно було б позбутися однієї з лексем.

Багатослів'я виникає здебільшого через незнання семантики слів іншомовного походження або ж у зв'язку з концентрацією уваги мовця на однакових ознаках того ж предмета, явища, як зазначила дослідниця Т. Г. Бондаренко [7, с. 15]. Цього порушення можна уникнути шляхом системного аналізу значення кожної мовної одиниці.

У ЗМІ частотні випадки повторення в межах одного речення спільнокореневих слів, які збіднюють мовлення та є проявом тавтології: *серед варіантів, що розглядає Саакашвілі, є варіант створення власного проекту* ("Волинські новини" 17.03.2016) (загалом можна уникнути слова *варіант* в другому випадку); *Збір національної збірної в Киргизії одночасно працював* ("Волинські новини" 17.03.2016); *Унікальні малюнки Наполеона Орди були літографовані Алоїзом Місеровичем у літографічній майстерні Максиміліана Фаянса у Варшаві [...]* ("Луцький замок" 28.04.2016, 10) (дієслово *літографовані* можна замінити на *вилиті*); *Тож відмова саме від них допомагає стримувати тіло, а це стримування виховує силу волі* ("Волинські новини" 17.03.2016) (можна уникнути іменника *стримування*); *з виплати заробітної плати* ("Волинські новини" 17.03.2017); *Відставка уряду має ще й іншу функцію поміж інших [...]* ("Волинські новини" 17.03.2018); *шкідинок поширилася на волинські ліси з лісових насаджень Житомирщини* ("Волинські новини" 17.03.2016) (означення *лісових* можна уникнути); *Наприклад, якщо це туберкульоз суглоба – біль у суглобі, його припухлість; якщо це туберкульоз лімфатичного вузла – припухлість у його ділянці* ("Волинь-нова" 2.04.2016, 6) (таке речення доцільно взагалі переробити); *Висівають насіння у рядки з міжряддям 5–6 см* ("Віче" 12–18.03.2015, 8) – варто було б подати так: *Висівають насіння у рядки з відстанню 5–6 см*; *Молитва за воїнів, які йдуть на війну* ("Віче" 12–18.03.2015, 11) – треба: *Молитва за бійців, які йдуть на війну*; *За правилами змагань, свою рибальську вправність рибалки мали демонструвати у два тури* ("Віче" 26.02–4.03.2015, 8) – прикметника можна було б загалом уникнути: *За правилами змагань, свою вправність рибалки мали демонструвати у два тури*; *Сірі хмари звіриними лапами мчать по чорному небу, намагаючись затьмарити тьмяне світло місяця* ("Віче" 26.02–4.03.2015, 13) – краще було б подати так: *Сірі хмари звіриними лапами мчать чорним небом, намагаючись затьмарити неясне світло місяця*; *Поки тривала дегустація свіжої рибальської юшки, рибні експерти ретельно підраховували бали і визначали переможців* ("Віче" 26.02–4.03.2015, 8) – треба: *Поки тривала дегустація свіжої рибальської юшки, експерти ретельно підраховували бали і визначали переможців* тощо. Майже половину негативних прикладів виявлено в газеті "Віче".

Високий ступінь лінгворизику в цій групі помилок мають пароніми. Сплутування семантики паронімів зумовлюється кількома причинами: структурною та фонетичною подібністю таких лексем, неточним розумінням значення компонентів паронімічної пари тощо. На сторінках регіональних видань зафіксовано такі приклади цього аномативного явища: *Ми можемо вибирати з широкої лінійки тарифних пропозицій, що саме ми хочемо дивитися* (“Сім’я і дім” 12.02.2015, 4) (лінійки замість потрібного ліній); *Місяць добре висвітлював ліс* (“Віче” 26.02–4.03.2015, 13) (висвітлював замість освітлював); *не провели коштів* (“Сім’я і дім” 22.01.2015, 2) (вочевидь замість не перевели, хоча нормативно тут було б вжити не переказали, тому цю лексему можна розглядати і як інтерферему); *Куля зайшла між лопаткою і хребтом, зламала кілька хребців, пробила легеню* (“Луцький замок” 12.03.2015, 7) (зайшла замість пройшла) та ін.

Виникнення та функціонування деяких лексичних аномативів спричинене впливом російської мови. З огляду на цей чинник Т. Г. Бондаренко чітко виокремлює поняття “інтерферми”, “росіянізму” та “суржикового утворення” як негативних фактів мовної системи [2, с. 16].

Росіянізми – це слова чи звороти, утворені за зразком російських мовних форм, що можуть зазнавати часткової адаптації до фонетичного складу чи словотворчих особливостей української мови [2, с. 15]. У волинських виданнях виявлено такі лінгвооддиниці, що засвідчують вказане помилкове явище: *виключно охолоджувальним ефектом* (“Віче” 26.02–4.03.2015, 12), якому відповідає нормативна українська лексема *винятково*; *Діти активно включилися в цю роботу* (“Сім’я і дім” 12.02.2015, 3) (потрібно: *Діти активно долучилися до цієї роботи*); *більшевицьких командирів, большевиків* (“Віче” 12–18.03.2015, 6) замість *більшовицьких, більшовиків*; *в’язні совєцьких концтаборів* (“Волинь-нова” 24.01.2015, 3) замість *радянських*; *поздоровити випускників* (“Волинська газета” 12.03.2015, 3) (треба: *привітати*); *без надобності* (“Волинська газета” 31.03.2016, 2) (нормативно: *без потреби*); *знадобиться два сонячних дні* (“Волинська газета” 31.03.2016, 14) (потрібно); *не включили у мережу навчальних закладів* (“Волинські новини” 17.03.2017) (треба: *не долучили*) тощо.

Також на сторінках друкованих ЗМІ було виявлено інтерферми – “лінгвооддиниці, утворені шляхом буквального перекладу з урахуванням фонетико-вимовних норм мови, що зазнає впливу” [2, с. 15]. У текстах волинської періодики вони представлені такими прикладами: *Однак пообіцяти гроші у найкоротші строки* (треба: *терміни*) *не змогли* (“Волинська газета” 12.03.2015, 11); *Стояли під проливним дощем* (“Волинська газета” 12.03.2015, 10) – можна замінити на: *Стояли під зливою*; *на грядущій сесії* (“Волинська газета” 12.03.2015, 10) (на найближчій сесії); *великі празники* (“Волинь-нова” 24.01.2015, 5) замість *великі свята*; *дівчина вияснила, що це реальна ціна* (“Віче” 12–18.03.2015, 12) (треба: *дівчина з’ясувала*); *поміняю місце проживання* (“Віче” 12–18.03.2015, 11) (потрібно: *зміню місце проживання*); *суміщає світські та церковні функції* (“Волинські новини” 17.03.2016) (варто замінити на *поєднує*) тощо.

Частотним в аналізованих виданнях є вживання невластивого українській мові вислову з точки зору: з точки зору моралі (“Луцький замок” 12.03.2015, 5); з точки зору соціального забезпечення (“Сім’я і дім” 29.01.2015, 3); з медичної точки

зору (“Сім’я і дім” 12.03.2015, 8); з філософської та наукової точки зору (“Віче” 12–18.03.2015, 5); з точки зору мистецтва (“Волинь24” 9.04.2020) тощо, який слід було б замінити на нормативне з погляду. Аналогічно і зі сполуками в тому числі та тієї чи іншої, які вживають майже не в кожному виданні: в тому числі, і в стані правоохоронців (“Волинські новини” 8.04.2019) та тієї чи іншої (“ВолиньОнлайн” 9.04.2018), коли нормативно *тієї чи тієї*.

Отже, серед власне лексичних аномативів найбільшу частотність мають плеоназми (46 %) та семантично модифіковані сполуки (29 %). Загалом же кількість виявлених власне лексичних аномативів у газетних текстах на рівні регіональних видань становить 54 %.

Численними є “строкати” речення, у яких простежуємо низку жаргонізмів, просторічної лексики, вульгаризмів тощо. У журналістських матеріалах Волині часто трапляються конструкції типу: *А через два дні генеральний прокурор України Віктор Шокін наклав на папір позитивну резолюцію* (“Волинська газета” 12.03.2015, 13) (лексема *наклав* не доречна у цьому контексту); *Наші земляки вкотре продемонстрували високий клас та довели, що є одними із найсильніших в Україні* (“Волинські новини” 12.03.2015, 5) (вислів *продемонстрували високий клас* звучить штамповано і зовсім невиправдано в наведеному тексті).

Велика кількість “строкатих” конструкцій, які доцільно було б подати декількома реченнями: *Чи брали участь у благодійних акціях, коли населення жертвує свої крєвно зароблені гривні на закупівлю бушлатів, касок, бронезилетів, берців, інших необхідних речей для учасників антитерористичної операції?* (“Волинь-нова” 12.03.2015, 9) (окрім того, у цьому випадку порушено узгодження часів); *Класична емблема Дня закоханих – червоні троянди, які, відповідно до античної легенди, з’явилися завдяки грецькій богині Афродіті, яка, постішаючи до коханого Адоніса, наступила на куц білих троянд, і її божественна кров пофарбувала їх у червоний колір* (“Сім’я і дім” 12.02.2015, 14); *В очах тих небагатих волинських народних депутатів, які зняли свої ділові костюми, одягнули камуфляж та постійно приїжджають до нас, привозячи необхідної допомоги на мільйони гривень* (“Віче” 26.02–4.03.2015, 7). Остання конструкція звучить надмірно пафосно і в дієприслівниковому звороті невиправдано порушено прямий порядок слів. У реченні: *Так, інвентаризацію підприємства довелося здійснювати із застосуванням засобів злому замків* (“Сім’я і дім” 22.01.2015, 2) чотири останні слова починаються на одну і ту ж літеру, що вказує на бідність мови автора, а також невмотивовано використано іншомовну лексему *інвентаризацію*.

Ненормативними на лексичному рівні є і такі конструкції: *Бо у нього було тільки й мови про підарсів-генералів, які використовують солдатів як гарматне м’ясо* (“Сім’я і дім” 22.01.2015, 2); *Виходив на сцену Юрій Чайка зі своїм “Канітошка я малий, мені все пофіг – я дурний”, і зал вибухав реготом* (“Сім’я і дім” 15.01.2015, 8); *Працевдатність опускається нижчеплінтуса* (“Сім’я і дім” 15.01.2015, 10); *Таз КВНунепішли: це роки по тому консультували молодші команди, допомагали “не загнутися” шкільному КВНу* (“Сім’я і дім” 15.01.2015, 8); *Тупенький дядько трапився* (“Віче” 12–18.03.2015, 5); *Ти шукав нових емоцій, просто тобі набридли гламурні кури, як сам ти їх називав, і ти вибрав добру ніжну натуральну милу дівчинку – мене* (“Віче” 12–18.03.2015, 12); *Бо у нас люди такі тупі* (“Сім’я і дім” 12.03.2015, 5); *Петька – звичайнісінький галайда, проте*

неймовірний красень – користувався поптом у дівчат. Всі знали, що він безтолковий хлопець, несерйозний, проте проти краси, як-то кажуть, не попреш (“Віче” 26.02–4.03.2015, 10); Реальні проукраїнські пацани внесли в Держдуму Росії законопроект (“Віче” 26.02–4.03.2015, 15); В очі ліпить яскраве світло сонця з вікна (“Віче” 26.02–4.03.2015, 13); Скінчилися дурні гроші (“Сім’я і дім” 12.03.2015, 4); Але нічого: наловчилась (“Волинська газета” 12.03.2015, 8); Ні, це треба бути лохом, щоб стільки платити (“Волинь-нова” 2.04.2016, 2); Ні обурюватися, ні дивуватися нема резону (“Волинь-нова” 2.04.2016, 2); Щоправда, кінцівку першої 10-хвилики волиняни, як кажуть, змазали і на перерву суперники пішли за нічийного рахунку – 24:24 (“Волинь-нова” 2.04.2016, 10); затримані сепари (“Луцький замок” 28.04.2016, 4); злиняв із передової (“Луцький замок” 28.04.2016, 4) тощо.

Використано діалектні вкраплення розмовного стилю у таких сполуках: *Заходь і облаштовуйся, все одно в неї нікого не було, то нікому вона й не тра* (“Волинська газета” 31.03.2016, 14); *У нас майже свято було, коли цей нужник зносили* (“Луцький замок” 28.04.2016, 3) та ін. Не відповідає контексту і зменшено-пестлива форма прислівника в такому реченні: *Цієї події довелось чекати дуже довго, адже документи та необхідні подання були запропоновані центральній владі давненько* (“Волинська газета” 31.03.2016, 2).

“Цікавою” вбачаємо таку конструкцію: [Наполеон Орда] *свої художні твори присвятив Литві й Україні, Англії і Шотландії, Голландії і Португалії, Іспанії, Скандинавії, Алжиру, а всього здійснив 13 великих подорожей, у які відправлявся з планшетом, олівцем і фарбами* (“Луцький замок” 28.04.2016, 10), де йдеться про початок XIX століття, тобто про такий винахід, як планшет, ще навіть не було відомо, тому, вочевидь, автор щось переплутав, можливо, там варто було написати про папір (зошит, записник тощо).

Отже, помилки на стилістичному рівні дуже поширені в друкованих та електронних ЗМІ. Їх наявність свідчить про зловживання журналістами експресивними засобами, що здебільшого концентрують увагу читача на формі повідомлення, а не на його змісті. Надмірне використання повсякденного побутового мовлення або ж “інтелектуального” далеко не завжди є вдалим вибором для того, щоб “достукатися” до реципієнта чи продемонструвати свою професійну майстерність. А недоречні засоби образності та емоційності справляють негативний ефект на сприйняття журналістських матеріалів.

У газетних матеріалах трапляються і синкретичні помилки. Це такі аномативи, що відзначаються синтезом в одній ненормативній одиниці ознак порушення різних мовних норм [7, с. 17]. Такі явища не поширені на сторінках друкованих ЗМІ. Проте ми віднайшли декілька випадків, які можна кваліфікувати як синкретичні аномативи. Здебільшого вони наявні у важких для сприйняття реченнях, у яких загалом порушена будь-яка логіка викладу.

На прикладі волинських ЗМІ теж було виявлено такий негативний матеріал. Приміром, таке синтаксичне ціле: *Чи можна зробити висновок, що за цим стоїть рука Кремля? Не знаю. Ця рука поки захована в кишені. Однозначно лише те, що все, що для нас погано – їй на руку* (“Сім’я і дім” 29.01.2015, 4), у якому зафіксовано постійне дублювання лексеми *рука* (тавтологія – лексичний аноматив), а також пунктуаційну помилку на рівні складнопідрядного речення (не виділено з обох сто-

рін комами підрядну частину *що для нас погано*). Ми вважаємо наведений уривок було б доцільно переоформити так: *Чи можна зробити висновок, що за цим стоїть рука Кремля? Не знаю. Вона поки захована в кишені. Однозначно лише те, що все, що для нас погано, – їй на користь*. Синкретичною помилкою вважаємо конструкцію *Не може виконуючи обов’язки проводити кадрові зміни, то – компетенція виключно керівника* (“Волинська газета” 31.03.2016, 4), словосполучення *виконуючи обов’язки* можна розглядати як синтаксично недоречно вжитим (у ролі дієприслівникового звороту), або ж як ненормативна одиниця з погляду орфографії (технічна помилка – опущено букву *й* – *виконуючий*, проте *й* за умови такого виправлення конструкція не буде правильною, оскільки вживання дієприкметників активного часу в українській мові суперечить нормі, потрібно замінити на *виконувач обов’язків*).

Ненормативним із цього погляду можна розглядати речення: *Постарайтеся не з’ясовувати стосунків із діловими партнерами та начальством* (“Сім’я і дім” 12.03.2015, 15), де на лексичному рівні допущено відразу два аномативи (*із діловими партнерами та начальством*): по-перше, використано росіянізм *начальство*, якому є український відповідник *керівництво*, а по-друге, це плеонастичне словосполучення, оскільки керівництво теж відноситься до ділових партнерів. Одночасно три помилки зафіксовано в конструкції *Відтак автобус – без великої надобності* (“Волинська газета” 31.03.2016, 2), з них дві на рівні лексики. Перша – слово *відтак* вжито у невластивому йому значенні як синонім до *отже*, друга – невмотиване тире (пунктуаційна), третя – інтерферема *надобності* та ін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Загалом наша розвідка підтверджує раніше проведені студії щодо ступеня лігворизику конкретних негативних випадків. Так, на сторінках аналізованих ЗМІ лексичні аномативи мають середній інтервал помилко небезпечності. Із-поміж порушень лексичних норм простежено тенденцію до власне лексичних помилок (80 %), зокрема поширені плеоназми та семантично модифіковані лексеми. Синкретичні помилки є найбільш складними для сприймання сполуками, проте в аналізованих ЗМІ вони представлені одиничними випадками.

Перспективними в цьому напрямку можуть бути студії, спрямовані на детальне дослідження типів лексичних аномативів, зокрема власне лексичних хиб, інтерферем, синкретичних помилок тощо.

Література:

1. Бондаренко Т. Г. До проблеми феномена помилки. *Вісник Черкаського університету*. Педагогічні науки. Черкаси : ЧДУ, 2001. Вип. 23. С. 10–13.
2. Бондаренко Т. Г. Інтерферми і росіянізми як наслідок міжмовних контактів на лексичному рівні. *Наукові записки Ін-ту журналістики*. Київ, 2002. Т. 9. С. 106–111.
3. Бондаренко Т. Г. Лексические ошибки в средствах массовой информации (на материале украиноязычных газет). *Актуальные проблемы изучения гуманитарных наук : межвузовский тематический сборник*. Баку : BSU Nesriyati, 2002. Вып. 2. С. 10–19.
4. Бондаренко Т. Г. Плеонастичні конструкції як конденсатор надлишкової інформації (на матеріалі мови ЗМК). *Вісник Черкас. ун-ту*. Вип. 60 : Філологічні науки. Черкаси, 2004. С. 31–38.
5. Бондаренко Т. Г. Порушення лексичних норм української мови (на матеріалі друкованих ЗМІ). *Мова у слов’янському культурному просторі : тези доп. та повідомл. Міжнародної наук. конф. (Умань, 23–25 травня 2002 р.)* Умань : Графіка, 2002. С. 52–54.

6. Бондаренко Т. Г. Процеси семантичної модифікації лексем у мові ЗМІ. *Українська філологія: теоретичні та методичні аспекти вивчення* : збірник праць науково-практичних читань до 80-річчя Г. Р. Передрій. Черкаси : Брама-Україна, 2005. С. 271–278.
7. Бондаренко Т. Г. Типологія мовних помилок та їх усунення під час редагування журналістських матеріалів : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08. Київ : Інститут журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, 2003. 18 с.
8. Боярська Л. В. Мовні помилки на сторінках ЗМІ (дослідження-моніторинг). URL: http://journalib.univ.kiev.ua/Movni_pom_na_st_zmi.pdf
9. Волощак М. Неправильно – правильно: довідник з українського слововживання (за матеріалами засобів масової інформації). Київ : Видавничий центр “Просвіта”, 2000. 128 с.
10. Капелюшний А. Редагування в засобах масової інформації : навч. посіб. Львів : ПАІС, 2005. 304 с.
11. Капелюшний А. Росіянізми в телевізійному мовленні і в газетному тексті. *Телевізійна й радіожурналістика* : зб. наук.-метод. праць. Львів : [б. в.], 2002. С. 29–36.
12. Сербенська О. Суржик: “низька мова”, безлад чи мовна патологія. *Телевізійна й радіожурналістика* : зб. наук.-метод. праць. Львів : [б. в.], 2001. С. 16–20.
13. Шульська Н. М. Анормативні інтерференції у мові журналістських текстів. *Збірник матеріалів XXI Міжнародної науково-практичної конференції з проблем функціонування і розвитку української мови “Мова. Суспільство. Журналістика”* (3 квітня 2015 р.) / ред.-упоряд. А. Мамалига, Д. Данильчук; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Ін-т журналістики. К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2015. С. 104–108.
14. Шульська Н. М. Власне лексичні анормативи в мові українських ЗМІ. *International research and practice conference “Contemporary issues in philological sciences: experience of scholars and educationalists of Poland and Ukraine”* : Conference Proceeding (April 28–29). Lublin, 2017. P. 218–222.
15. Шульська Н. М. Редакторська культура сучасного медіатексту: лексичні анормативи. *Теоретична і дидактична філологія* : зб. наук. пр. Серія “Філологія”. Переяслав-Хмельницький, 2018. Вип. 28. С. 253–260.
16. Шитик Л. В., Бондаренко Т. Г. Синкретичні помилки: до постановки проблеми. *Вісник Черкаського університету. Філологічні науки*. Черкаси : ЧДУ, 2002. Вип. 29. С. 52–57.
17. Словник української мови : в XI томах. Київ : Наукова думка, 1970–1980.

Shulska N., Rymar N. Lexical culture of local media: analysis of typical linguistic errors

Summary. The article emphasizes that the lexical culture of journalistic publications in electronic and print media is perhaps the most important problem in the context of quality presentation of the information space. After all, the media today have a high level of trust among the population both in terms of content and form, because very often incompetent readers in the field of linguistics take as a model the correctness of what was written by professional media. Our research is devoted to a comprehensive study of lexical culture and editorial hygiene of the modern regional media space on the example of print and electronic media in Volyn. The publication analyzes common misconceptions at the level of vocabulary for media outlets; offered their own recommendations to journalists and editors to improve the lexical culture of presenting textual content of the media. Pleonasms (46 %) and semantically modified compounds (29 %) were found to have the highest frequency among lexical anomalies. In general, the number of lexical norms found in media texts at the level of regional publications is 54 %. It was found that syncretic errors are also common in print and electronic media. Their presence indicates the abuse by journalists of expressive means, which mostly focus the reader’s attention on the form of the message, rather than on its content. It was noted that the use of an anti-error device by media workers, which contains data on anormative places, which we outlined in our study, as well as the most common lexical inaccuracies in the pages of periodicals, should help to improve the editing process and increase the communicative efficiency of journalistic text. The main characteristics of a qualified media worker are education, high level of language literacy, as well as deep awareness in the field of editors, namely at the stages of editing media materials.

Key words: language culture, lexical error, non-normative, mass media, Volyn.